

3632

UCHWAŁA Nr XXIX/223/2009 Rady Gminy w Kole

z dnia 9 października 2009 r.

w sprawie: opłat za świadczenia przedszkoli prowadzonych przez Gminę Koło

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn.z.) w związku z art. 14 ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn.zm.) Rada Gminy w Kole uchwała co następuje:

§1. Uchwała się opłaty za świadczenia przedszkoli publicznych prowadzonych przez Gminę Koło.

§2. Ilekroć w uchwale jest mowa bez bliższego określenia o:

1. przedszkolu – należy przez to rozumieć publiczne przedszkola, dla których organem prowadzącym jest Gmina Koło,

2. opłacie za wyżywienie – należy przez to rozumieć opłatę za wyżywienie dostarczane przez podmiot zewnętrzny,

3. podstawie programowej – należy przez to rozumieć podstawę programową wychowania przedszkolnego określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania (Dz.U. z 2009 r. Nr 4 poz. 17).

4. rocznym przygotowaniu – należy przez to rozumieć obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne, o którym mowa w art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn.zm.).

§3. Świadczenia przedszkoli prowadzone przez Gminę Koło w zakresie realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz rocznego przygotowania są nieodpłatne.

§4.1. Ustala się opłatę za wyżywienie w następującej wysokości:

- 1) 2,00 zł - śniadanie
- 2) 4,50 zł - obiad
- 3) 1, 00 zł – podwieczorek

2. Każda zmiana opłat wymienionych w punkcie 1 wymaga uzgodnień dyrektora przedszkola z Radą Rodziców oraz dostarczającym posiłki.

§5. Dane dotyczące czasu pobytu dziecka w przedszkolu jak i rodzaj posiłków z jakich będzie korzystał będą zawarte w umowie cywilno – prawnej jaką dyrektor przedszkola zobowiązany jest zawrzeć z każdym rodzicem lub opiekunem prawnym na dany rok szkolny.

§7. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Koło.

§8. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego z mocą obowiązującą od 1 września 2009 r.

Przewodniczący Rady
(-) *Teresa Bilińska*

3633

UCHWAŁA Nr XXIX/224/2009 RADY GMINY W KOLE

z dnia 9 października 2009 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Koło na lata 2009-2012”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) i art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) Rada Gminy w Kole po uzyskaniu opinii Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków uchwała, co następuje:

§1. Przyjmuje się „Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Koło na lata 2009-2012”, stanowiący załącznik do uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Koło

§3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodnicząca
Rady Gminy
(-) *Teresa Bilińska*

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY KOŁO NA LATA 2009-2012

SPIS TREŚCI

1. Wstęp

- 1.1. Położenie i krótka charakterystyka gminy
- 1.2. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

1.3. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego

2.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa

2.1.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego

2.1.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

2.1.3. Inne dokumenty o zasięgu województwa, których problematyka związana jest z dziedzictwem kulturowym

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

3.1. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla gminy wpisane do rejestru zabytków

3.2. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków

3.3. Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy

3.4. Krajobraz kulturowy – obszarowe wpisy do rejestru zabytków (układy urbanistyczne, parki kulturowe, parki krajobrazowe)

3.5. Zabytki archeologiczne

3.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy

3.5.2. Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej

3.5.3. Zestawienie liczbowe stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych i wpisanych do rejestru zabytków, łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną (opis koncentracji stanowisk archeologicznych – uwarunkowania fizjograficzne)

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

4.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków

4.1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

4.1.2. Stan zachowania zabytków ruchomych

4.1.3. Stan zachowania zabytków archeologicznych oraz istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych

4.1.4. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w gminie

4.2. Uwarunkowania wynikające z Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Koło na lata 2004-2013

4.3. Uwarunkowania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Koło

4.4. Uwarunkowania wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

4.5. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy

4.6. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.

5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz inne określone przez gminę)

6. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

6.1. Gminna ewidencja zabytków

6.1.1. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków nieruchomości

6.1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych

6.1.3. Inwentaryzacja obiektów tzw. małej architektury

6.2. Sporządzenie wykazu obszarów urbanistycznych, ruralistycznych, zespołów i obiektów nieruchomości, stanowisk archeologicznych typowanych do wpisu do rejestru zabytków z terenu gminy w celu uwzględnienia ich w dokumentach planistycznych i inwestycyjnych gminy

6.3. Edukacja i promocja w zakresie ochrony zabytków

6.4. Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego

6.5. Określenie zasobów zabytkowych, które można wykorzystać dla tworzenia np. tras turystycznych, ścieżek dydaktycznych, organizacji festynów

6.6. Określenie sposobu realizacji poszczególnych celów gminnego programu opieki nad zabytkami

7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

9. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

1. Wstęp

1.1. Położenie i krótka charakterystyka gminy

Gmina Koło położona jest we wschodniej części woj. wielkopolskiego, w odległości 120 km od Poznania i 180 km od Warszawy, w środkowej części powiatu kolskiego. Siedzibą władz jest miasto Koło, które stanowi odrębną jednostkę administracyjną. Gmina zajmuje obszar o powierzchni 102 km², co stanowi 10,8% powierzchni powiatu. Użytki rolne stanowią 87% ogólnej powierzchni gminy, a użytki leśne tylko 4%. Dominującą funkcją gminy jest rolnictwo.

Obszar gminy podzielony jest administracyjnie na 24 sołectwa obejmujące 26 miejscowości wiejskich. Do największych obszarowo sołectw należą: Chojny, Ochle, Powiercie i Przybyłów, natomiast pod względem zaludnienia: Powiercie, Borki, Wrząca Wielka i Powiercie Kolonia. Wg danych z połowy 2006 roku gminę zamieszkiwało 6.961 mieszkańców. Obszar gminy przylega z trzech stron - od zachodniej, północno - wschodniej i południowo - wschodniej strony - do miasta Koła i graniczy z gminami: na północy z gminą Babiak, na wschodzie z gminą Grzegorzew, na południu z gminami Dąbie i Kościelec, a na zachodzie z gminami Osiek Mały i Kramsk, ta ostatnia położona w pow. konińskim.

Przez teren gminy przebiegają szlaki komunikacyjne o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Leży ona bowiem w centrum ważnego korytarza tranzytowego A-2 Poznań - Warszawa. Droga krajowa nr 92 łącząca Koło z Poznaniem i Warszawą, krzyżuje się tutaj z drogą wojewódzką nr 473 Koło - Łask i drogą wojewódzką nr 270 Koło - Włocławek. Przebiega tutaj również linia kolejowa relacji Moskwa - Warszawa - Berlin. Ponadto dwutorowa magistrała węglowa Herby Nowe (Śląsk) - Gdynia, a także jednotorowa trasa kolei wąskotorowej Koło - Sompolno ze stacją w Kole.

Wg podziału Polski na regiony, obszar gminy leży w granicach Niziny Południowowielkopolskiej, w obrębie mezoregionu Kotliny Kolskiej i Wysoczyzny Kłódzkiej. Około 40% powierzchni gminy położone jest w dolinie rzeki Warty. Przez obszar gminy przepływają też rzeki Rgilewka i Warcica, będące prawobrzeżnymi dopływami Warty oraz Struga Kiełczewska, która wpada do Rgilewki. Południowe i południowo - zachodnie tereny gminy leżą w obrębie Pradoliny Warszawsko - Berlińskiej, które stanowią twory terasy zalewowej i środkowej. Terasa zalewowa obejmuje tereny położone przy korycie Warty. Są to tereny zieleni łąkowej z licznymi starorzeczami oraz łąkami i pastwiskami zalewowymi, z gniazdującymi tutaj wieloma gatunkami ptaków charakterystycznych dla tego typu terenów. Terasa środkowa obejmuje cały odcinek Pradoliny od miejscowości Budy Przybyłowskie na wschodzie do miejscowości Borki na zachodzie oraz płaty erozyjne na obszarze między wsiami Dzierawy i Ochle. Występujące na terenie gminy gleby, pochodzą głównie z okresu czwartorzędu i zostały wytworzone na podłożu glin zwałowych. Gmina charakteryzuje się jednym z najniższych w Wielkopolsce i średnim w Polsce wskaźnikiem lesistości. Lasy i grunty leśne obejmują obszar 426 ha. W drzewostanie dominują sosny, brzozy, olszyny, olchy i świerki.

Gmina Koło posiada bogactwa naturalne w postaci złóż węgla brunatnego, głównie w rejonie wsi Ochle, Kamień i Sokołowo, gytii, kruszywa oraz wody termalne.

Miejscowości wchodzące w skład gminy, od wieków powiązane są z Kołem kulturowo i gospodarczo. Wśród nich są osady, które mają własny rys

historyczny. O niektórych, stanowiących niegdyś własność szlachecką, wspominają dokumenty źródłowe z 1103 r. np. Ochle i 1364 r. np. Powiercie, Wrząca Wielka. Natomiast najstarsze ślady osadnictwa na terenie gminy Koło pochodzą z epoki schyłkowego paleolitu. Tędy wiódł w 1 poł. X wieku „Szlak bursztynowy”, łączący Cesarstwo Rzymskie z wybrzeżem Bałtyku. W Kole funkcjonowała w tym czasie przeprawa przez Wartę. Gminę Koło powołano uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej W Poznaniu, nr XVIII/98/72 z dnia 5 grudnia 1972 roku, a w wyniku przeprowadzonej 1 stycznia 1999 r. reformy podziału administracyjnego kraju Gmina Koło została włączona do powiatu kolskiego. W latach 1975-98 położona była w woj. konińskim.

1.2. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Nadrzędnym celem Programu opieki nad zabytkami gminy Koło na lata 2009-2012 jest ukierunkowanie działań samorządu gminnego na poprawę stanu zachowania i utrzymania zasobów dziedzictwa kulturowego gminy. Szczegółowe cele wynikają z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Określone zostały następująco:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

1.3. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy, do zadań

własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym m.in. sprawy kultury, a więc bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami), która nakłada na gminę następujące obowiązki i uprawnienia:

- a) prawo utworzenia przez radę gminy (po uprzednim zasięgnięciu opinii konserwatora zabytków) parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej (art. 16),
- b) obowiązek uwzględniania w strategii rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 18 i 19),
- c) obowiązek uzgadniania projektów i zmian planów zagospodarowania przestrzennego z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 20),
- d) obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4),
- e) przyjmowanie zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem oraz powiadomienie o tym fakcie wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 32 ust. 1 pkt 3 i ust. 2),
- f) przyjmowanie zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i powiadomienie o tym fakcie wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 33 ust. 1 i 2),
- g) sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego gmina posiada tytuł prawny (art. 71 ust. 1 i 2)
- h) prawo udzielania przez organ stanowiący gminy, na zasadach określonych w podjętych uchwałach, dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 81),
- i) obowiązek sporządzenia przez wójta gminy na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ust. 1).
- j) obowiązek sporządzenia i przedstawienia radzie gminy sprawozdania z realizacji programu (art. 87, ust. 5).

2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego

2.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa

2.1.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego

„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego w dniu 19 grudnia 2005 r. Uchwałą Nr XLII/692 A/05.

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. Ustalenia zawarte w cyt. dokumencie stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, przez co mają bezpośredni wpływ na zachowanie i poprawę jakości krajobrazu kulturowego.

Generalnym celem „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” jest poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej, skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców. Cel ten będzie realizowany przy pomocy celów strategicznych i operacyjnych.

W celach strategicznych dotyczących dostosowania przestrzeni do wyzwań XXI wieku, określony został cel operacyjny 1.3. „Wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego”. Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski jest czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, ponieważ może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych.

Cel ten realizowany będzie m.in. poprzez:

- inwestycje w instytucje kultury,
- ochronę dorobku kulturowego,
- wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu,
- promocję aktywności kulturalnej mieszkańców.

Cel strategiczny zakładający „Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych województwa” ma być realizowany poprzez cel operacyjny 2.4. „Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu”, którego założeniem jest, iż „Przyrodnicze, krajobrazowe oraz kulturowe atuty Wielkopolski tworzą szanse na rozwój sektora usług turystyczno - rekreacyjnych. W połączeniu z turystyką biznesową sektor ten ma szanse na znaczny udział w gospodarce regionu. Jest to tym bardziej ważne, iż tego typu usługi generują dużą liczbę miejsc pracy przy stosunkowo niskich nakładach”.

Cel ten realizowany będzie m.in. poprzez:

- inwestycję w infrastrukturę poprawiającą stan zagospodarowania obszarów atrakcyjnych

pod względem turystycznym i rekreacyjnym z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska,

- wsparcie bazy noclegowej i gastronomicznej,
- promocję przedsiębiorczości w tym zakresie,
- wsparcie rozwoju agroturystyki,
- promocję turystyki alternatywnej.

2.1.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego sporządzony na okres perspektywiczny do roku 2020, uchwalony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą Nr XLII/628/2001 z dnia 26 listopada 2001 roku.

Plan uznaje, że podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla innych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa. Ochrona dziedzictwa kulturowego powinna być realizowana poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przyjęto, iż podstawową zasadą kształtowania rozwoju województwa winno być optymalne wykorzystanie szeroko rozumianych uwarunkowań wewnętrznych oraz szans wynikających z uwarunkowań zewnętrznych dla zaspokajania potrzeb mieszkańców i sprawnego funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Z zasady tej wynikają przesłanki znaczące dla ochrony dziedzictwa kulturowego województwa:

1) nie zaprzepaścić posiadanych przez województwo możliwości wynikających z położenia, tradycji, istniejącego potencjału środowiska przyrodniczego, walorów społecznych i gospodarki,

2) chroniąc posiadane dobra, efektywnie je wykorzystywać, a równocześnie w miarę możliwości je pomnażać oraz poprawiać ich jakość.

Zasadniczym celem dla kształtowania polityki przestrzennej województwa wielkopolskiego jest harmonijny, zrównoważony rozwój całego terytorium poprzez poprawę jakości zagospodarowania przestrzennego i wzrost wewnętrznej spójności województwa. Jedną z zasadniczych kategorii, do której sprowadzić można cele zagospodarowania przestrzennego województwa jest tworzenie warunków do poprawy jakości życia i rozwoju zrównoważonego, które sprowadzają się m.in. do zachowania właściwych proporcji między elementami zagospodarowania przestrzennego i poprawę walorów estetycznych struktur przestrzennych i krajobrazu.

Za główne zasady zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przyjęto m.in.

- 1) tworzenie warunków do współistnienia środowiska przyrodniczego i zurbanizowanego,
- 2) zachowanie dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury przestrzenne i otaczający krajobraz.

W planie wojewódzkim przyjęto, że w zagospodarowaniu przestrzeni w odniesieniu do ochrony dziedzictwa kulturowego nie powinno się przekraczać następujących wskazań:

- 1) w obszarach chronionego krajobrazu nie powinno się lokalizować obiektów i urządzeń zakłócających w drastyczny sposób walory kulturowe,
- 2) ochronie podlegają obiekty cenne kulturowo, wymagające bezwzględnego zachowania dla przyszłych pokoleń oraz ich bezpośrednie otoczenie, w którym nie powinny być lokalizowane obiekty nieprzystosowane architektonicznie i funkcjonalnie,
- 3) w strefach ochrony konserwatorskiej zagospodarowanie winno odbywać się na warunkach określonych przez służby konserwatorskie,
- 4) strefy ochrony widokowej (osie widokowe, ciągi widokowe, dominanty przestrzenne, panoramy) powinny być wyznaczone poprzez stosowne zapisy oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

Jak już to wyżej wskazano generalnym celem zagospodarowania przestrzeni województwa wielkopolskiego jest zrównoważony rozwój całego terytorium, łączący w sobie ład społeczny, ład ekonomiczny, ład ekologiczny i ład przestrzenny.

Ład przestrzenny można uzyskać m. in. przez:

- 1) dobre rozpoznanie prawideł tradycyjnego kształtowania przestrzeni miejskich i zastosowanie ich na nowo; formuła przywracania przestrzeni miejskiej musi uwzględniać możliwości wszelkich kreacji, a nowoczesne budynki o dobrej architekturze nie powinny być traktowane jako niepożądane, ale jako potencjalne wzbogacenie dziedzictwa kulturowego,
- 2) przestrzeganie wytycznych konserwatorskich w zakresie nie tylko poszczególnych obiektów objętych ochroną, ale również zasad zagospodarowania zabytkowych układów urbanistycznych,
- 3) „odkrycie” lokalnej architektury wiejskiej i zapewnienie możliwości wprowadzenia tradycyjnych gabarytów, form dachów, detali i rozwiązań materiałowych do obiektów o współczesnych standardach; nurt architektury regionalnej nie może mieć prawa wyłączności, ale powinien stanowić ważny wyróżnik przy kształtowaniu specyfiki lokalnej,
- 4) ochronę krajobrazu, a w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych wykluczenie realizacji obiektów, które charakterem (gabaryty, powierzchnia zajmowanego terenu, rodzaj prowadzonej działalności) kolidują z otoczeniem.

Dla kształtowania przestrzeni miejskiej przyjęto m. in. następujące zasady:

- 1) ochrona dziedzictwa kulturowego, tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska miejskie-

go, takich jak: zabytkowe dzielnice, budynki, dominanty przestrzenne, panoramy, tereny zielone i tereny otwarte; respektowanie zaleceń wynikających z przepisów ochronnych i poszerzenie zakresu ochrony prawnej,

- 2) wykorzystywanie atutów wynikających z ukształtowania terenu, osi widokowych, dominant przestrzennych, panoram,
- 3) w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podnoszenie wymogów architektury w stosunku do obiektów realizowanych na obszarach śródmieść oraz w pobliżu terenów o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych,
- 4) podejmowanie opracowań dotyczących rewitalizacji zabytkowych dzielnic.

Dla kształtowania obszarów wiejskich przyjęto m. in. następujące zasady:

- 1) ochrona charakterystycznych układów ruralistycznych oraz zespołów sakralnych, pałacowo - parkowych, folwarków, ochrona zabytkowych budynków mieszkalnych, gospodarczych, wiatraków, remiz, szkół, kuźni, młynów, gorzelni i innych elementów specyficznych dla architektury wiejskiej np. kapliczek i krzyży,
- 2) poszanowanie kształtowanej tradycyjnie różnorodności form osadnictwa wiejskiego w poszczególnych rejonach,
- 3) twórcze wykorzystywanie wzorców architektury lokalnej przy formułowaniu warunków dla projektowanej zabudowy, odwoływanie się do architektury regionalnej Wielkopolski, preferowanie rodzimych materiałów budowlanych oraz tradycyjnych elementów małej architektury takich jak drewniane płoty, podmurówki z kamienia naturalnego, itp.

Dla kształtowania otwartych przestrzeni przyjęto następujące zasady:

- 1) zakaz wznoszenia w pobliżu jezior, rzek, kanałów, krajobrazowych punktów widokowych lub na terenach o szczególnych walorach krajobrazowych obiektów budowlanych naruszających walory krajobrazowe i uniemożliwiających dostęp do nich,
- 2) wprowadzenie zieleni osłonowej wokół istniejących i projektowanych obiektów kolizyjnych w stosunku do krajobrazu,
- 3) narzucanie ograniczeń w sytuowaniu reklam, wykluczenie ich z miejsc o ciekawej ekspozycji.

Dla kształtowania przestrzeni wokół miejsc cennych kulturowo przyjęto następujące zasady:

- 1) dostosowanie zagospodarowania do masowego ruchu turystycznego i pielgrzymkowego (hotele, campingi, gastronomia, parkingi, itp.),
- 2) ograniczenie działalności gospodarczej do niekolidującej z wiodącą funkcją miejsca, a wspieranie działalności związanej z obsługą turystów czy pielgrzymów,

- 3) izolowanie tych miejsc od bezpośredniego styku z współczesnym zainwestowaniem, zachowanie niezbędnej otwartej przestrzeni w celu lepszego ich wyeksponowania.

Uznano następujące zasady w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:

- 1) podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa, tj. przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- 2) ochrona krajobrazu kulturowego może być realizowana poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

2.1.3. Inne dokumenty o zasięgu województwa, których problematyka związana jest z dziedzictwem kulturowym

W Strategii rozwoju turystyki w województwie wielkopolskim, przyjętej w 2007 r., wśród priorytetów i celów rozwoju turystyki w województwie wskazane zostały główne pola strategiczne, w których generują i kumulują się procesy rozwojowe i działalność w dziedzinie turystyki. Wskazane pola strategiczne mają stanowić główne obszary wieloletnich i docelowych działań zmierzających do osiągnięcia celu nadrzędnego w turystyce wielkopolskiej. Do priorytetów rozwojowych zaliczono rozwój walorów turystycznych. Celem strategicznym jest tu podnoszenie atrakcyjności turystycznej regionu poprzez lepszą ochronę, ekspozycję i organizację zasobów kulturowych i przyrodniczych. Dwa cele operacyjne odnoszą się wprost do obiektów zabytkowych:

- wytyczenie i zagospodarowanie historycznych tras zwiedzania w centrach zabytkowych oraz przystosowania zespołów rezydencjonalnych i sakralnych do potrzeb ruchu turystycznego o charakterze krajoznawczym i pielgrzymkowym,
- wykorzystanie i adaptacja budowli zabytkowych na turystyczne obiekty usługowe.

Dokumentem w całości poświęconym problematyce związanej z ochroną dziedzictwa kulturowego jest Wielkopolski wojewódzki program opieki nad zabytkami na lata 2008-2011 przyjęty Uchwałą Nr XVIII/243/07 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2007 r.

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

3.1. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla gminy wpisane do rejestru zabytków

Do najcenniejszych zabytków na terenie gminy wpisanych do rejestru zabytków należą:

WRZAĆA WIELKA – zespół dworski

a) dwór – mur., 1 poł. XIX w.

Rejestr zabytków Nr A-92/227 z 4 września 1968 r.

b) ruiny dworu obronnego, mur., XVI w.

Rejestr zabytków Nr A-92/227 z 4 września 1968 r.

c) park krajobrazowy, 1 poł. XIX w.

Rejestr zabytków Nr A-448/189 z 10 września 1990 r.

CZOŁOWO

Chata nr 20 – drewn., 1875-1880 (obecnie nie istnieje) Rejestr zabytków Nr A-369/111 z 10 grudnia 1984 r.

Chata nr 21 – drewn., 2 ćw. XIX w. (obecnie nie istnieje) Rejestr zabytków Nr A-370/112 z 10 grudnia 1984 r.

3.2. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków

CHOJNY

1. KAPLICZKA, mur., ok. 1946 r.

2. ZAGRODA NR 4

- dom, mur., pocz. XX w.,

- stodoła, drewn., pocz. XX w.

3. ZAGRODA NR 22

- dom, mur., pocz. XX w.,

- chlewnia, mur., pocz. XX w.,

- stodoła, drewn., pocz. XX w.

4. DOM NR 3, mur., pocz. XX w.

5. DOM NR 6, mur., k. XIX w.

6. DOM NR 19, mur., 1 ćw. XX w.

7. DOM NR 38, drewn., 2 poł. XIX w.

CZOŁOWO

8. KAPLICZKA, mur., 1950 r.

9. SZKOŁA, mur., 1928 r.

10. SPICHLERZ DWORSKI, mur., 1 ćw. XX w.

DZIERAWY

11. KAPLICZKA, mur., 1958 r.

12. SZKOŁA, mur., pocz. XX w.

13. ZAGRODA NR 46

- obora, mur., 1907 r.,

- stodoła, drewn., pocz. XX w.

14. DOM NR 41, mur., 1925 r.

KAMIENÍ

15. KAPLICZKA, mur., 1933 r.

16. KAPLICZKA, mur., l. 30 XX w.

KACZYNIC

17. CMENTARZ EWANGELICKI, pocz. XX w., nieczynny

KIEŁCZEW

18. KAPLICZKA, mur., ok. 1946 r.

19. DOM NR 27, drewn., 1909 r.

LEŚNICA

20. PARK DWORSKI, krajobrazowy, 2 poł. XIX w.

OCHLE

20. KAPLICZKA, mur., XIX/XX w.

21. SZKOŁA ob. Remiza strażacka, mur., 1936 r.

22. DOM NR 35, mur., 1 ćw. XX w.

POWIERCIE

23. KAPLICZKA, mur., 1948 r.

24. ZESPÓŁ PAŁACOWO - PARKOWY

- pałac, ob. Kaplica p.w. 108 Męczenników, mur., 1924 r.

- park krajobrazowy, k. XIX w.

25. CZWORAK, ob. dom nr 48, mur., k. XIX w.

26. DOM NR 39, mur., pocz. XX w.

27. DOM NR 69, mur., 1939 r.

28. DOM NR 76, mur., pocz. XX w.

POWIERCIE KOLONIA

29. KAPLICZKA, mur., 2 poł. XIX w.

30. DOM NR 28, mur., 1 ćw. XX w.

31. DOM NR 40, mur., 1 ćw. XX w.

32. DOM NR 41, mur., k. XIX w.

33. DOM NR 46, mur., 1 ćw. XX w.

PRZYBYŁÓW

34. LEŚNICZÓWKA, mur., pocz. XX w.

35. DOM NR 10, mur., 1 ćw. XX w.

36. DOM NR 24, mur., pocz. XX w.

37. DOM NR 32, mur., 1 ćw. XX w.

38. DOM NR 36, mur., 1 ćw. XX w.

39. DOM NR 38, mur., 1 ćw. XX w.

SKOBIELICE

40. DOM NR 2, drewn., 1940 r.

SOKOŁOWO

41. ZESPÓŁ DWORSKO - FOLWARCZNY

- oficyna, mur., 2 poł. XIX w.,

- obora, mur., 2 poł. XIX w.,

- chlewnia, mur., 2 poł. XIX w.,

- ogrodzenie, mur., 2 poł. XIX w.

WANDYNÓW

42. KAPLICZKA, mur., 1958 r.

WRZAĆA WIELKA

43. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR P.W. ŚW. JAKUBA

- kościół, mur., 1880-1887 r.,

- ogrodzenie z bramą, mur., k. XIX w.,

- plebania, mur., k. XIX w.

44. KAPLICZKA, mur., XVIII/XIX w.

45. KAPLICZKA, mur., 1914 r., przeb. 1993 r.

46. KAPLICZKA, mur., 1950 r.

47. CMENTARZ KATOLICKI, 1 poł. XIX w., czynny

48. DWÓR, mur., 1 poł. XIX w.

49. RUINY DWORU OBRONNEGO, mur., XVI w.

50. OFICYNA DWORSKA, mur., XIX/XX w.

- 51. PARK KRAJOBRAZOWY, 1 poł. XIX w.
- 52. DOM NR 3, mur., 1931 r.
- 53. DOM NR 42, mur., 1 ćw. XX w.
- 54. DOM NR 92/93, mur., 1 ćw. XX w.
- 55. MŁYN GOSPODARCZY, mur., 1924 r.

3.3. Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy

Na terenie gminy Koło znajduje się jeden zespół zabytków ruchomych. Stanowi on wyposażenie kościoła parafialnego p.w. św. Jakuba Apostoła we Wrzącej Wielkiej.

Do rejestru zabytków pod nr B/81/27 z dnia 6 maja 1988 r. wpisanych jest 17 obiektów, w ewidencji znajdują się 43 obiekty. W skład wyposażenia świątyni wchodzi m.in. trzy wczesnobarokowe XVIII - wieczne ołtarze z rzeźbami i obrazami oraz barokowa chrzcielnica.

3.4. Krajobraz kulturowy – obszarowe wpisy do rejestru zabytków (układy urbanistyczne, parki kulturowe, parki krajobrazowe)

Na terenie gminy Koło nie występują układy urbanistyczne, ruralistyczne wpisane do rejestru zabytków. Nie utworzono też parków kulturowych. Z obszarowych wpisów do rejestru zabytków wymienić należy park dworski założony w stylu krajobrazowym we Wrzącej Wielkiej; rejestr zabytków Nr 448/189 z 10 września 1990 r.

3.5. Zabytki archeologiczne

3.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy

Na terenie gminy Koło nie ma stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

3.5.2. Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej

Na terenie gminy Koło nie zarejestrowano stanowisk o własnej formie krajobrazowej.

3.5.3. Zestawienie liczbowe stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych i wpisanych do rejestru zabytków, łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną (opis koncentracji stanowisk archeologicznych – uwarunkowania fizjograficzne)

Obszar gminy Koło został rozpoznany archeologicznie w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) w latach 1983-1999 to program badawczy obejmujący swym zasięgiem terytorium całej Polski. Pozwala na dokładne rozpoznanie zasobów archeologicznych. W swych założeniach obejmuje bowiem kilka etapów badawczych: 1. kwerendę archiwalną w muzeach, instytucjach publicznych i publikacjach, 2. badania powierzchniowe, 3. badania sondażowe, wykopaliskowe. W związku z powyższym dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie. Na terenie gminy Koło zarejestrowano dotychczas, w trakcie AZP, 231 stanowisk archeologicznych. Należy jednak pamiętać, że baza danych AZP jest bazą otwartą. Dołączane są do niej ciągle nowe informacje pochodzące z kolejnych badań czy też weryfikacji badań wcześniejszych.

Poniżej zaprezentowano tabelkę prezentującą zasoby dziedzictwa archeologicznego z terenu gminy Koło z zastosowaniem podziału na fakty osadnicze:

stanowiska o własnej formie krajobrazowej			cmentarzyska płaskie	cmentarzyska kurhanowe	osady	ślady osadnicze	skarby	ogółem
dwory	grodziska	fortyfikacje ziemne						
0	0	0	6	0	141	213	1	361

Teren gminy Koło położony jest na obszarze Kotliny Kolskiej, która leży u zbiegu trzech regionów fizjograficznych: od północy przylega do niej Wysoczyzna Kujawska, od zachodu Wysoczyzna Kaliska, a od wschodu Wysoczyzna Łaska. Dnem Kotliny płynie Warta, której dolina zajmuje około 40% powierzchni gminy. Prawym dopływem Warty na terenie gminy Koło jest rzeka Rgilewka, przepływająca przez południową i północną część gminy. Drugim znaczącym dopływem jest Warcica płynąca przez zachodnie obszary gminy.

Terasa zalewowa obejmuje tereny o rzędnych 86 – 90 m n. P. m. położone przy korycie Warty. Są to tereny zieleni łąkowej z licznymi starorzeczami oraz

łąkami i pastwiskami zalewowymi. Terasa środkowa obejmuje cały odcinek Pradoliny od miejscowości Budy Przybyłowskie na wschodzie do miejscowości Borki na zachodzie oraz płaty erozyjne na obszarze między wsiami Dzierawy i Ochle. Zalega ona na wysokości 100 – 105 m n. p. m. Terasa środkowa zbudowana jest z lodowcowych utworów piaszczysto - żwirowych i piasków rzecznych z okresu zlodowacenia bałtyckiego. Płaty erozyjne terasy zbudowane są z glin zwałowych zlodowacenia środkowopolskiego z wychodnią mioceńskich węgli brunatnych i piasków kwarcowych. Utworom piaszczystym terasy środkowej towarzyszy występowanie wydm, które tworzą na jej powierzchni wały wy-

dmowe o wysokości dochodzącej do 10 m. Wydmy występują w okolicy wsi Dzierawy, Podlesie i w południowej części miasta Koła. Wał Kolski stanowi wysoczyzna morenowa płaska o deniwelacjach dochodzących do 3 – 5 m, a w części północnej wysoczyzna morenowa falista o deniwelacjach 5 – 10 m. Wał budują gliny zwałowe stadiału mazowieckopodlaskiego z lokalnymi pokrywami piasków i żwirów wodnolodowcowych. Liczne dolinki i zagłębienia bezodpływowe występujące na terenie Wału Kolskiego wypełniają piaski holoceni. Basen Rgilewki zajmuje północno i południowo - wschodnią część gminy. W części północnej występuje równina sandrowa, zbudowana z piasków wodnolodowcowych zlodowacenia bałtyckiego oraz wypełniająca dolinę holoceni piaski, namuły i torfy. W części południowej występuje płat tarasu wysokiego zbudowanego z glin zwałowych, piasków i żwirów wodnolodowcowych z pagórkami moreny czołowej z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. Wysoczyzna Kłodawska znajduje się na północ od Kotliny Kolskiej. Krajobraz wysoczyzny stanowią bezzeiorne obszary staroglacjalne, które cechują się rozległymi równinami moreny dennej, rozciętej rozległymi dolinami denudacyjnymi oraz wzgórzami moren czołowych o długich, silnie złagodzonych stokach.

W dolinie rzeki Warty występują mady lekkie i bardzo lekkie, a w zagłębieniach terenu gleby torfowo - bagienne. Na wysoczyźnie przeważają gleby pseudobielicowe i brunatne. W basenie rzeki Rgilewki występują gleby murszowo - mineralne. Zalegają one w obrębie wsi: Kiełczew Górny, Kiełczew Smużny i Wandynów.

Początki kształtowania się osadnictwa grup ludzkich na terenie gminy sięgają starszej epoki kamienia – paleolitu (pojedyncze znaleziska).

Z następnego okresu – mezolitu (środkowa epoka kamienia) W granicach administracyjnych gminy znany dotychczas kilka stanowiska (w Dzierawach i Zawadkach).

Neolit (młodsza epoka kamienia) przynosi rewolucyjne zmiany w historii ludzkości. Dotychczasowa gospodarka przyswajająca dzięki opanowaniu uprawy ziemi i hodowli zwierząt, została zastąpiona przez gospodarkę wytwarzającą. Wraz z osiadłym trybem życia pojawiły się takie wynalazki jak: stałe budownictwo mieszkalne i gospodarcze, umiejętność lepienia i wypalania naczyń glinianych, znajomość tkactwa itp.

Większe skupiska ludzkie z okresu neolitu na terenie gminy Koło wiąże się z kulturą pucharów lejkowatych. Zagęszczenie stanowisk tej kultury widoczne jest w dolinie Warty. Sporadyczne są natomiast ślady obecności na naszych terenach kultury amfor kulistych rozwijającej się prawie równoległe z kulturą pucharów lejkowatych.

Z końca neolitu znany zaledwie kilka punktów osadniczych na omawianym terenie. Są to ślady bytności przedstawicieli kultur: ceramiki grzebykowej - dołkowej i ceramiki sznurowej.

Z upowszechnieniem się nowego materiału (brązu) wiąże się dalszy rozwój gospodarczo - cywilizacyjny w epoce brązu. Docierał on na nasze tereny drogą wymiany z południa Europy, zwiększając rolę handlu i powodując przenikanie się wpływów.

Wczesna epoka brązu jest na terenie kolskim słabo reprezentowana. Znamy tylko kilka stanowisk z tego okresu na terenie gminy Koło.

Wzrost osadnictwa widoczny jest natomiast w środkowym i późnym okresie epoki brązu. Zaczęła się wówczas rozwijać na ziemiach polskich kultura łużycka, zaliczana do wielkiego kompleksu kultur popielnicowych, rozprzestrzeniających się stopniowo z centrum naddunajskiego na rozległe tereny Europy. Skupiska osadnicze tej kultury na obszarze gminy liczą kilkadziesiąt punktów. Znamy również kilka cmentarzy, z których korzystali mieszkańcy. Odkryto je na gruntach wsi Dzierawy i Kiełczew Smużny IV.

W VII w p.n.e. rozpoczyna się na ziemiach polskich epoka żelaza. Obok wyrobów brązowych, których udział systematycznie maleje, pojawiają się wówczas wyroby żelazne.

W pierwszym okresie epoki żelaza (okres halsztacki) następuje znaczny rozkwit kultury łużyckiej. Powstają wówczas grody typu Biskupin. Najbliższe Koła grodzisko zarejestrowano w Chruście, gmina Dąbie.

Pod koniec okresu halsztackiego rozpoczyna się stopniowy rozkład kultury łużyckiej, spowodowany prawdopodobnie kryzysem gospodarczym wywołanym pogorszeniem się klimatu oraz zbytym wyeksploatowaniem środowiska naturalnego. Dodatkowym czynnikiem destabilizacyjnym był najazd Scytów. Osłabiona ludność kultury łużyckiej była stopniowo podbijana lub kolonizowana przez pokrewne im ludy tworzące kulturę pomorską. Na terenie gminy Koło zlokalizowano jedynie kilka śladów osadniczych związanych z kulturą wschodnio - pomorską. Najbliższe cmentarzysko odkryto w Chełmnie, gmina Dąbie.

Początek wieku IV p.n.e. wiąże się z masowym upowszechnieniem się żelaza jako podstawowego surowca, ujednoczenia używanych ozdób, narzędzi, broni, przedmiotów codziennego użytku. Na terenie ziem polskich wykształciła się wówczas tzw. kultura przeworska. Miało to miejsce w późnym okresie lateńskim (młodszy okres przedrzymski). Rozwijała się ona następnie w kolejnym okresie – wpływów rzymskich. Na obszarze naszej gminy notujemy kilkadziesiąt stanowisk kultury przeworskiej, w tym cmentarzysko w miejscowości Kiełczew Smużny I czy Podlesie.

Warto tutaj wspomnieć, że niektórzy badacze rekonstruują przebieg tzw. szlaku bursztynowego wzdłuż Prosny do Warty i dalej na północ lub też na północny - wschód od Kalisza do Koła. Wydaje się jednak, że okolice Koła znajdował się na uboczu szlaku bursztynowego. Znalezione jedynie pojedyncze importy rzymskie w postaci fragmentów cera-

miki terra sigillata czy monet rzymskich.

Na przełomie IV i V w. n.e. większość obszarów ziem polskich przeżywa głęboki kryzys kulturowy, osadniczy i gospodarczy. Związane jest to prawdopodobnie załamaniem się dotychczasowej sytuacji politycznej Europy w wyniku najazdu Hunów. Najazd ten wywołał masowe przesunięcia ludności zamieszkującej jej środkową część oraz zlikwidował wpływ Cesarstwa Rzymskiego. Rozpoczął się okres wędrówek ludów. Bezpośrednim tego skutkiem było zahamowanie trwającego kilka wieków rozwoju gospodarczego i społecznego na ziemiach polskich. Dotychczas nie udało się stwierdzić ciągłości osadnictwa w okolicach Koła.

Począwszy od VI w. n. e. Wkraczamy w nowy okres dziejów zwany wczesnym średniowieczem. W okolicy Koła nie udało się dotychczas zidentyfikować osad datowanych w ramach VI-IX wieku.

Znaczny rozwój gospodarczy, społeczny i kulturowy zaczął się w wieku VIII. W ciągu IX i X wieku kształtowały się podstawy terytorialne państwa polskiego. Powstały wówczas grody – siedziby przedstawicieli władzy, ośrodki gospodarcze i załężki przyszłych miast. Widoczne jest kilka faz powstawania grodów: okres plemienny, kiedy grody skupiają się w Wielkopolsce zachodniej i południowo - zachodniej; następnie w czasie bezpośrednio poprzedzającym okres formowania państwa grody powstają w środkowej i północno - wschodniej Wielkopolsce; sieć grodów rozrasta się następnie przynajmniej w trzech fazach w miarę poszerzania się terytorium państwa piastowskiego. Najbliższy terenów gminy Koło, gród (jeszcze z czasów plemiennych) znajdował się w Dobrowie, gmina Kościelec. W czasach piastowskich nie pojawił się w okolicach Koła ważniejszy ośrodek grodowy. W okresie tym duże znaczenie miała dolina środkowej Warty. Była to jedna z ważnych arterii komunikacyjnych umożliwiających powiązanie grodów między sobą oraz teren przepraw na lądowych szlakach handlowych i militarnych. Niewątpliwie był to istotny bodziec do rozwoju osadnictwa na omawianym terenie. Jego znaczenie podkreślać może skarb monet znaleziony w miejscowości Ochle.

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

4.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków

4.1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych

Z obiektów zabytkowych na terenie gminy, tylko jeden, zespół dworski we WRZĄCEJ WIELKIEJ wpisany jest do rejestru zabytków. Własność prywatna.

W skład zespołu wchodzi: dwór z oficyną z XIX w., ruiny dworu obronnego z XVI w., park krajobrazowy z XIX w. Dwór - nr rejestru zabytków: A - 92/227 z dnia 4 września 1968 r. Na początku XV wieku Wrząca Wielka jest dziedziczną wsią szla-

checkiego rodu Hebdów, a następnie Sokołowskich herbu Pomian. Najprawdopodobniej Sokołowscy w XV wieku wzniesli siedzibę w postaci późnośredniowiecznego dworu obronnego, którego ruiny, nazywane dzisiaj „lamusem,” zachowały się w parku do chwili obecnej. W pierwszej połowie XVIII wieku Wrząca Wielka przeszła we wspólne władanie Piotra Korzbok – Łąckiego oraz Stanisława i Jana Kiełczewskich. Następnymi dziedzicami wsi była rodzina Wodeckich, którzy byli założycielami domu dla ubogich we Wrzącej. Po Wodeckich, siedzących tu jeszcze w 1737 roku, kolejnymi znanymi właścicielami byli Roch i Agnieszka Śliwicy. Wśród późniejszych właścicieli Wrzącej wzmiankowani są w XIX wieku Raczyńscy, Witowscy i Walewscy. W pierwszej połowie XIX wieku Raczyńscy wznoszą obok dawnej siedziby nowy dwór klasycystyczny, który od tej chwili zajmują właściciele Wrzącej, a dawny dwór obronny przekształcony został w gospodarczy lamus. Na początku XX wieku majątek Wrząca Wielka należy do rodziny Topińskich, którzy zarządzają posiadłością do wybuchu II wojny światowej. W czasie wojny majątek przechodzi pod komisaryczny zarząd niemieckiego Urzędu Powierniczego. Po wojnie, w wyniku parcelacji majątku dwór wraz z przyległościami wydzielony został w tzw. „resztówkę” i stał się własnością Państwowego Funduszu Ziemi. W 1946 roku dwór został adaptowany na szkołę podstawową, a znajdująca się obok oficyna na mieszkalnia. Szkoła mieściła się w budynku do 1988 roku.

Dwór klasycystyczny, murowany z kamienia i cegły na zaprawie wapiennej. Budynek posadowiony na rzucie prostokąta, frontem zwrócony na zachód. Bryła parterowa, nakryta dachem kopertowym, z piętrowym, czterokolumnowym portykiem od frontu o dachu dwuspadowym zwieńczonym szczytem. Strona wschodnia z piętrowym pseudoryzalitem nakrytym dachem trójspadowym.

Remonty przeprowadzono w 1946 i 1998 roku. Obiekt uległ częściowemu spaleni w 2003 roku. Od roku 2004 trwa remont kapitalny dworu. Założono nową więźbę dachową oraz pokrycie z dachówki. Przewidywane zakończenie remontu w roku 2011.

Ruiny dworu obronnego – rejestr zabytków A-92/227 z dn. 4 września 1968 r.

Najstarsza wzmianka źródłowa o obiekcie pochodzi z XVI wieku. Jest to akt podziału wsi z 1585 r. między braćmi Gabrielem i Krzysztofem Sokołowskimi. Wzniesiony jako dwór obronny, w I połowie XIX wieku przekształcony w lamus. Obecnie trwa ruina składająca się z bryły głównej zachowanej ok. 5 m ponad poziom terenu oraz reliktów murów po stronie południowo - zachodniej. Fundamenty z kamienia polnego. Ściany murowane z cegły pełnej w układzie polskim na zaprawie wapiennej, nietynkowane. Budowla posadowiona na rzucie prostokąta. Posiada przyziemie nieco zagłębione w stosunku do otaczającego terenu oraz piętro, którego ściany zachowały się do wysokości ok. 2 m od posadzki.

Park krajobrazowy – rejestr zabytków: A – 448/189 z dnia 10 września 1990 r. Park powstał w 1 poł. XIX wieku wraz z wybudowaniem nowego dworu, jako założenie krajobrazowe, które zapewne w tych samych granicach i kształcie, jednakże z bardzo uszczuplonym i zubożonym drzewostanem zachowało się do chwili obecnej.

Kształt parku to nieregularny prostokąt wydłużony w kierunku wschód – zachód. Krótszym bokiem przylega do szosy Koło – Włocławek. Główny wjazd do parku znajduje się od strony zachodniej. Całość terenu przed frontem dworu porośnięta jest trawą oraz występują tu nieliczne, pojedyncze drzewa. W północno wschodnim rejonie parku znajduje się ciek wodny, który zasila w wodę stawy parkowe. Przy wschodniej ścianie dworu znajduje się plac, który w latach ubiegłych był boiskiem do gier zespołowych. Tuż obok wyrastają ruiny dawnej siedziby właścicieli majątku. Przylegający do nich staw ma kształt prostokąta, co wskazuje na jego sztuczne powstanie. Drugi staw, znajdujący się przy południowej granicy parku, ma kształt nieregularny i osłonięty jest drzewami od południa i wschodu.

Oprócz porastających fragmentarycznie kompleksy wodne i obok dworu drzew, zwarte ich skupiska występują jedynie wzdłuż północnej granicy i pośrodku parku. Oś widokowa została zachowana i biegnie od dworu poprzez staw na malowniczą różnogatunkową grupę drzew, znajdującą się na środku polany parkowej. Układ ścieżek i alejek parkowych kompletnie zatarty i nieczytelny. Stan zachowania parku określić należy jako niedostateczny i wymagający pilnego przeprowadzenia prac rewitalizacyjnych.

Wrząca Wielka - zespół kościoła parafialnego p.w. św. Jakuba Apostoła (nie wpisany do rejestru zabytków)

Kościół. Najwcześniejsza wzmianka o wsi Wrząca Wielka pochodzi z 1394 r. Była własnością szlachecką. Parafia została erygowana w 1433 r. przez arcybiskupa gnieźnieńskiego Wojciecha Jastrzębca /do 1818 r. w archidiecezji gnieźnieńskiej/ m.in. z parafii grzegorzewskiej. Pierwszy kościół parafialny p.w.. św. Jakuba Apostoła i św. Wojciecha, drewniany, pobudowany został w 1433 r. z fundacji miejscowego dziedzica, Wojciecha Hebdy. W 1737 r. Piotr i Anna Wodeccy ofiarowali dom z ogrodem i rolami na utrzymanie miejscowych ubogich, a plebanowi, ze względu na jego szczupłe dochody, nadali prawo propinacji. W miejscu dotychczasowego kościoła, który z biegiem czasu uległ zniszczeniu, Roch i Agnieszka Śliwicy, kolejni dziedzice wsi, pobudowali w 1777 roku nowy drewniany kościół. W roku 1880 świątynia spłonęła. Ocalał tylko srebrny kielich, darowany przez sufragana Kielczewskiego w 1677 roku. Obecny kościół parafialny p.w. św. Jakuba Apostoła został zbudowany w latach 1880 – 1887 na miejscu poprzedniego, za probostwa ks. Mansweta Krzysztoforskiego. Poświęcony został 25 lipca 1888 r. Jest to budynek murowany, bez

wieży, w stylu neoromańskim. Kościół trójnawowy, z korpusem nawowym na planie prostokąta i znacznie węższymi nawami bocznymi. Prostokątne prezbiterium zamknięte trójboczną absydą. Kościół o jednorodnej bryle, różnej wysokości ścian naw, prezbiterium, zakrystii i salki parafialnej oraz górującą znacznie nad korpusem pozorną attyką w formie wieży. Nawy nakryte dwuspadowym dachem, nieco niższe prezbiterium dachem dwuspadowym z trójspadowym zamknięciem. W szczycie nawy sygnaturka w kształcie wieżyczki zwieńczona krzyżem. Bryła oszkarpowana.

Stan zachowania dobry.

Plebania. Obecny budynek plebanii został zbudowany w k. XIX wieku na miejscu dawnego, drewnianego, który spłonął wraz z kościołem w 1880 roku. Plebania została pobudowana w odległości 15 m na zachód od kościoła parafialnego p.w. św. Jakuba Apostoła, za probostwa księdza Mansweta Krzysztoforskiego. W latach 70. XX wieku dobudowano do niej małą przybudówkę od strony północno - zachodniej. Ściany budynku murowane z cegły ceramicznej na zaprawie wapiennej, tynkowane. Budynek na planie prostokąta wydłużonego w kierunku północ – południe z centralnym ryzalitem mieszczącym ganek od strony wschodniej i prostokątną przybudówką od strony północno - zachodniej. Bryła jednokondygnacyjna nakryta dachem dwuspadowym. Ryzalit nakryty dachem jednospadowym, zwieńczony przerwany naczółkiem z figurą Matki Boskiej. Styl neoklasycystyczny.

W latach 1986-88 obiekt był remontowany. Wymieniono pokrycie dachu, naprawiono tynki. Stan zachowania dobry.

Powiercie - zespół pałacowo - parkowy (nie wpisany do rejestru zabytków)

Pałac. Na pocz. XX wieku majątek Powiercie stanowił własność Jana Sokolnickiego. Pałac pobudowano w 1924 roku w stylu neoklasycystycznym. Jan Sokolnicki z żoną i trójką dzieci gospodarowali do wybuchu II wojny światowej. W 1939 roku właściciela wywieziono do Generalnej Guberni. Majątek pozostawał pod zarządem niemieckim. Po wojnie pałac remontowano i adaptowano na Zespół Szkół Ogrodniczych. W latach 1968-78 w pałacu mieścił się żeński internat, a w latach 1978-90 przedszkole. Od 1990 r. obiekt opuszczony, nie użytkowany. W 1998 roku gmina wiejska w Kole sprzedaje budynek Kościołowi. W 1999 roku utworzona została parafia p.w. 108 Męczenników, budynek adaptowano na cele sakralne. Pałac posadowiony na rzucie prostokąta wydłużonego na osi wschód - zachód z niewielkim prostokątnym aneksem od strony zachodniej. Budynek jednokondygnacyjny, nakryty dachem naczółkowym. Po stronie północnej portyk z tarasem przechodzący w szeroką wystawę nakrytą dachem dwuspadowym. W roku 1999 przeprowadzono remont kapitalny. Stan zachowania dobry.

Park krajobrazowy. Położony jest przy szosie Koło - Dąbie, po jej południowej stronie. Za parkiem w

kierunku południowo - zachodnim roztacza się dolina Warty. Znaczne połacie parku zostały całkowicie przekształcone przez wycięcie drzew, budowę kotłowni i szklarni. Całkowitej dewastacji uległa część południowo - zachodnia parku. Zadrzewienie parku jest niejednolite. W bezpośrednim sąsiedztwie pałacu dosyć intensywne. Układ ścieżek i alejek ogranicza się zasadniczo do podjazdu pod pałac. Zachowany drzewostan pod względem gatunków i wieku jest słabo zróżnicowany. Dominują klony pospolite, kasztanowce białe, lipy drobnolistne i robinie akacjowe. Po roku 1999 park poddano rewitalizacji. Stan zachowania dobry.

Wszelkie prace przy obiektach nieruchomości i ruchomych wpisanych do rejestru zabytków wymagają pozwolenia konserwatora zabytków po uprzednim uzgodnieniu ich zakresu w Delegaturze Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Koninie.

4.1.2. Stan zachowania zabytków ruchomych

Zabytki ruchome na terenie gminy Koło, to wyposażenie kościoła parafialnego p.w. św. Jakuba Apostoła we Wrzącej Wielkiej. W jego skład wchodzi 17 obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Wyposażenie kościoła zachowane w dobrym stanie.

4.1.3. Stan zachowania zabytków archeologicznych oraz istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych

Stanowiska archeologiczne podlegają stałym zagrożeniom. Z każdym rokiem, wraz z rozwojem techniki, intensyfikacją działalności przemysłowej, gospodarczej, rolniczej rośnie stopień ich zagrożenia oraz pojawiają się nowe.

W myśl art. 6 pkt 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami) wszystkie zabytki archeologiczne – bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece. Należy przy tym pamiętać, że zasięg stanowisk archeologicznych został wyznaczony na mapach na podstawie badań powierzchniowych. Jednak nie może on odpowiadać dokładnie zasięgowi występowania pozostałości osadnictwa pradziejowego pod ziemią. Dlatego należy traktować go zawsze orientacyjnie, może bowiem okazać się, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie wyznaczonego na podstawie obserwacji powierzchniowej, zasięgu stanowiska.

Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach, terenach niezabudowanych oraz terenach zalesionych. Należy tutaj przypomnieć, że ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na każdego, kto zamierza realizować nowe zalesienia lub zmianę charakteru dotychczasowej działalności leśnej na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, obowiązek pokrycia kosztów badań archeologicznych oraz ich dokumentacji.

Dużym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są natomiast inwestycje budowlane i przemysłowe

(zwłaszcza rozwój budownictwa mieszkalnego i przemysłowego oraz budowa dróg), nielegalna eksploatacja piaszczyk i żwirowni. Istotnym zagrożeniem jest również działalność rolnicza, zwłaszcza intensywna orka.

Do innego rodzaju zagrożeń należy działalność nielegalnych poszukiwaczy. Zagrożają oni przede wszystkim cmentarzyskom oraz stanowiskom o własnej formie krajobrazowej, jak grodziska czy fortyfikacje ziemne oraz pozostałości z okresu II wojny światowej.

Dlatego dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, na obszarach występowania stanowisk archeologicznych oraz w strefie ich ochrony, podczas inwestycji związanych z robotami ziemnymi, wymagane jest prowadzenie prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym pozwoleniem na badania archeologiczne Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków - Delegatury w Koninie przed uzyskaniem pozwolenia na budowę lub przed rozpoczęciem prac ziemnych.

Również przebudowa układów urbanistycznych, ruralistycznych i założeń pałacowo - parkowych prowadzi często do naruszenia średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych. W związku z tym wszystkie prace ziemne wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych. Wyniki badań często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie faktów osadniczych na tym terenie. Pozwalają one skorygować, uszczegółwić i potwierdzić informacje uzyskane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców.

4.1.4. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w gminie

a) archeologicznych

Szczególnym rodzajem zagrożenia dla stanowisk archeologicznych są kopalnie i odkrywkę. Na terenie gminy występują:

- złoża kruszywa naturalnego „Budy Przybyłowskie” (złoża kruszywa naturalnego jest złożem suchym, aktualnie eksploatacja złoża została przerwana)
- złoża węgla brunatnego „Ochle”, (złoża nie jest eksplorowane)
- złoża węgla brunatnego „Dęby Szlacheckie – Izbica Kujawska”.

Złoża kruszywa naturalnego udokumentowano w formie karty rejestracyjnej złoża. Udokumentowane zasoby wynosiły 221 tys. ton. Kopalnię złoża stanowią piaski średnioziarniste, których miąższość waha się od 2,9 do 4,9 m, a grubość nadkładu wynosi 0,1 m. Złoża udokumentowano na powierzchni 3,2 ha. Złoża piasków kwarcowych występują w okolicy Kaczyńca, Dąbrowy oraz Leśnicy. W rejonie miejscowości Ochle udokumentowano w kat. C2 nieduże złoża węgla brunatnego. Średnia miąższość złoża wynosi 4,9 m, a średnia grubość nadkładu

wynosi 4,7 m. Kaloryczność węgla wynosi 1683 Kcal/kg. Złoże nie jest eksploatowane. Na krańcach północnych gminy występuje część rozpoznanego i udokumentowanego złoża węgla brunatnego w kat. C2 „Dęby Szlacheckie – Izbica Kujawska”. W zachodniej części gminy, występują złoża gytii i torfu.

Gmina Koło jest obszarem typowo rolniczym ze znaczną przewagą gruntów ornych. Należy tu przypomnieć o niszczeniu stanowisk archeologicznych

poprzez głęboką orkę. Ogólna powierzchnia Gminy wynosi 10.241 ha, z czego użytki rolne zajmują 9214 ha, lasy i zadrzewienia zajmują 432 ha, a pozostałą powierzchnię zajmują nieużytki, wody i tereny osiedlowe i komunikacyjne.

Wśród innych zagrożeń dla stanowisk archeologicznych można wymienić następujące inwestycje (planowane do realizacji do 2013 r):

Zadania
Budowa kanalizacji sanitarnej we wsiach Powiercie i Skobielice
Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Zawadka
Przebudowa sieci wodociągowej we wsi Wrząca Wielka (odcinek 42 km)
Przebudowa sieci wodociągowej we wsi Dąbrowa
Przebudowa sieci wodociągowej we wsi Kielczew Smużny I
Przebudowa sieci wodociągowej we wsi Kielczew Górny
Budowa sieci wodociągowej wzdłuż drogi powiatowej i wojewódzkiej na odcinku Mikołajówek – Czołowo
Budowa sieci wodociągowej na nowoprojektowanych terenach wielofunkcyjnego rozwoju we wsi Powiercie Kolonia
Budowa sieci wodociągowej na nowoprojektowanych terenach wielofunkcyjnego rozwoju we wsi Chojny
Budowa oczyszczalni ścieków we wsi Kielczew Smużny I
Przebudowa sieci wodociągowej na odcinku Wrząca Wielka – Sokołowo (1,6 km)
Przebudowa sieci wodociągowej na odcinku Wrząca Wielka – Kamień (1,2 km)
Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Kielczew Smużny I
Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Wrząca Wielka
Przebudowa odcinka drogi gminnej nr 1618002 we wsi Leśnica
Przebudowa dróg wewnętrznych na działkach budowlanych we wsi Powiercie – etap II
Przebudowa odcinka drogi gminnej nr 1618009 we wsi Kielczew Smużny I
Budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej nr 16243 we wsi Ochle (odcinek 2,5 km)
Budowa odcinka drogi gminnej nr 1618039 przez wieś Leśnica do drogi powiatowej oraz budowa odcinka drogi gminnej nr 1618007
Przebudowa odcinka drogi gminnej nr 1618035 na odcinku Ruchenna – granica Gminy Koło z Gminą Osiek Mały
Przebudowa drogi gminnej nr 1618008 do oczyszczalni ścieków we wsi Powiercie
Budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej nr 16332 we wsi Dzierawy (na odcinku 2,5 km)
Budowa chodnika na drodze gminnej nr 1618045 na odcinku Wrząca Wielka - cmentarz
Przebudowa drogi gminnej nr 1618010 na odcinku Kielczew Górny - Zabłocie
Przebudowa drogi gminnej nr 1618015 we wsi Kamień
Przebudowa drogi gminnej nr 1618017 we wsi Kaczyniec
Budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej nr 16303 we wsi Borki (na odcinku 2,5 km)
Budowa dróg osiedlowych w miejscowości Borki oraz budowa zjazdów z drogi powiatowej
Przebudowa drogi gminnej nr 1618034 we wsi Kolonia Czołowo
Przebudowa odcinka drogi nr 1618035 we wsi Aleksandrówka
Budowa drogi wzdłuż torów kolejowych we wsi Gałganicha
Przebudowa drogi gminnej nr 1618001 na odcinku Leśnica – Powiercie – Zawadka
Budowa dróg na osiedlu Powiercie
Przebudowa drogi nr 1618037 w Powierciu
Przebudowa odcinka drogi nr 1618007 we wsi Powiercie Kolonia
Przebudowa drogi gminnej nr 1618031 do wsi Budy Przybyłowskie
Przebudowa dróg gminnych nr 1618042 i 1618047 na odcinku Kamień – Dorobna
Budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej nr 16336 do Szkoły Podstawowej we wsi

Kielczew Smużny I
Przebudowa drogi wewnętrznej na działce nr 503/1 do planowanej oczyszczalni ścieków we wsi Kielczew Smużny I
Przebudowa odcinka drogi nr 1618004 w miejscowościach Mikołajówek i Lucjanowo (na odcinku 650 m)
Przebudowa drogi nr 1618036 we wsi Mikołajówek (na odcinku 750 m)
Przebudowa drogi gminnej nr 1618033 do wsi Skobieliczki
Przebudowa drogi gminnej nr 1618032 we wsi Przybyłów (na odcinku 1,2 km)
Budowa dróg na nowoprojektowanych terenach wielofunkcyjnego rozwoju we wsi Chojny
Przebudowa drogi od drogi powiatowej w kierunku cmentarza we wsi Ochle
Przebudowa odcinka drogi nr 1618021 we wsi Aleksandrówka
Przebudowa drogi wewnętrznej Ochle – Kanał Warcicy

W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest uzgadnianie oraz wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

b) nieruchomości

Gmina Koło nie posiada opracowanego planu zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru gminy, będącego prawem miejscowym. Z punktu widzenia ochrony konserwatorskiej jest to istotne zagrożenie dla zabytków nieruchomości. Bowiem ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy jest jedną z czterech form ochrony wymienionej w art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Pozostałe, wpis do rejestrów zabytków, dotyczy nielicznej grupy obiektów, zaś uznanie za pomnik historii lub utworzenie parku kulturowego obecnie gminy nie dotyczy. Brak szczegółowych zapisów dotyczących ochrony zabytków ujętych w ewidencji może spowodować daleko idące przekształcenia przestrzenne, kubaturowe, materiałowe i architektoniczne. Dlatego też inwestycje realizowane w oparciu o decyzje warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz o ustaleniu lokalizacji celu publicznego muszą być każdorazowo uzgadniane z urzędem konserwatorskim.

Tradycyjna kultura ludowa, której materialnym wyznacznikiem jest drewniane budownictwo wiejskie podlega dynamicznym zmianom, tak w funkcji obiektów jak i w formie. Lokalne społeczności wioskowe, dla których tradycyjne wzory postępowania były wyznacznikiem wartości kształtujących tę społeczność odchodzą w przeszłość. Dziś nowoczesny model rodziny ma charakter alokalny. Niezależny jest w swym generalnym kształcie od miejsca zamieszkiwania. Nowatorskie trendy gospodarowania niszczą lub wręcz eliminują pozostałości dawnej architektury budowlanej. Na terenie gminy Koło sporadycznie spotkać można już przykłady tradycyjnego budownictwa drewnianego.

Przemiany społeczne to proces. Jego dynamika, ostrość, ukierunkowania szczególnie te będące wy-

nikiem globalnych zawirowań społecznych, a do takich niewątpliwie należy II wojnę światową, doprowadziły do wyludnienia wielu wsi i przysiółków zamieszkałych przez ludność pochodzenia niemieckiego. Istniejący na terenie gminy Koło nieczynny cmentarz ewangelicko - augsburski we wsi Kaczyniec, to dziś już przysłowiowy punkt na mapie, zapomniany, zarośnięty, trudno dostępny. Nie budzi on żadnych emocji, gdyż nie pełni żadnej funkcji w lokalnej społeczności.

Wśród najistotniejszych jednak zagrożeń wymienić trzeba indywidualne postawy oraz przypisane im wartości, które dla człowieka będącego ich nosicielem są wyznacznikiem działań skutkujących decyzjami nie zawsze pomyślnymi dla substancji zabytkowej. Przysłowiowa jest „radosna twórczość” wielu właścicieli zabytków zmieniających niejednokrotnie bryłę budynku, przebudowujących elewacje, przekształcających obszary parkowe tak, że lata muszą minąć nim następne pokolenia, wyciągnąwszy właściwe wnioski z mozołem i trudem przywróci świetność i blask temu, co wydawało się już bezpowrotnie utracone.

d) ruchomych Zabytki ruchome na terenie gminy Koło stanowiące wyposażenie obiektu sakralnego, są właściwie i prawidłowo chronione.

4.2. Uwarunkowania wynikające z „Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Koło na lata 2004-2013”

Przyjęty przez Radę Gminy w Kole Uchwałą Nr XXIII/130/04 z dnia 31 grudnia 2004 r. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Koło oparty został m.in. na celach i zadaniach wymienionych w Strategii Rozwoju Gminy, które wynikają z potrzeb społecznych, gospodarczych i środowiskowych, tworząc warunki do trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy. Realizowany on będzie na kilku obszarach: kultura, oświata, sport i turystyka, infrastruktura techniczna, gospodarka, ochrona środowiska. Zadania w zakresie rozwoju gospodarczego kładą szczególny nacisk na rozwój turystyki i rekreacji, szczególnie agroturystyki, poprzez wykorzystanie lokalnych wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego. W rozdz. 2 „Aktualna sytuacja społeczno - gospo-

darcza na obszarze Gminy Koło”, ppkt 2.2. „Środowisko przyrodnicze” opisane są najcenniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy, m.in. kościół par. p.w. św. Jakuba we Wrzącej Wielkiej, zespoły dworskie w Powierciu i Wrzącej Wielkiej, nieczynny cmentarz ewangelicki we wsi Kaczyniec.

4.3. Uwarunkowania wynikające z „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Koło”

Przyjęty Uchwałą Rady Gminy Nr XXV/141/05 z dnia 23 lutego 2005 r. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Koło na lata 2004-2007 i kierunkowo do 2011 roku zawiera zapisy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego.

W punkcie 3.8. „Środowisko przyrodnicze i kulturowe”, ppkt 3.8.2. „Pomniki dziedzictwa kulturowego” Wymieniono najcenniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy z adnotacją, iż podlegają one ochronie prawnej, w związku z czym w ich zasięgu wszelka działalność inwestorska może być prowadzona jedynie za zgodą i pod nadzorem konserwatorskim.

W punkcie 7 „Cele i kierunki działania w sferze poprawy jakości środowiska” jednym z zadań mających na celu ochronę obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo jest współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie ochrony zabytków architektury oraz ochrona stanowisk archeologicznych. Program działań wymienia również połączenie najciekawszych miejsc gminy ścieżkami rowerowymi.

4.4. Uwarunkowania wynikające ze „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Koło”

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Koło przyjęta została Uchwałą Nr XXIX/164/05 Rady Gminy w Kole z dnia 30 września 2005 r.

Studium jako akt planowania kształtującego politykę przestrzenną gminy wyodrębnia cele, uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego, które doprowadzą do wykorzystania wszystkiego co cenne i niepowtarzalne dla rozwoju gminy. Należy tu wymienić walory przyrodnicze i krajobrazowe, wartości kulturowe, zasoby materialne i inicjatywy lokalne, jak również warunki wynikające z położenia gminy, jej powiązań administracyjnych i gospodarczych.

Zakres merytoryczny studium obejmuje:

- 1) analizę uwarunkowań rozwoju wynikających m.in. z oceny stanu środowiska przyrodniczego, stanu środowiska kulturowego, przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- 2) określenie funkcji oraz kierunków zagospodarowania terenu gminy.

W rozdz. I. „Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu”, w punkcie

3. „Zasoby środowiska kulturowego” przedsta-

wiono wykaz obiektów architektury i budownictwa, parki, cmentarze, zarówno wpisane do rejestru zabytków jak również figurujące w ewidencji zabytków. Przedstawiono również podlegające ochronie konserwatorskiej zabytki archeologiczne:

DZIERAWY

osada wielokulturowa (mezolit, KPL, KŁ, KP, WŚ), objęta strefą „OW” obserwacji archeologicznej.

KIEŁCZEW SMUŻNY

cmentarzysko ciałopalne, kultura łużycka i przeworska, objęte strefą „OW” obserwacji archeologicznej,

osada wielokulturowa, od KŁ do WŚ, objęta strefą „OW” obserwacji archeologicznej,
osada wielokulturowa, KŁ, KP, WŚ, objęta strefą „OW” obserwacji archeologicznej,

PODLESIE

osada (neolit), cmentarzysko ciałopalne (kult. Przeworska), objęta strefą „OW” obserwacji archeologicznej

POWIERCIE KOLONIA

cmentarzysko, kultura przeworska, objęte strefą „OW” obserwacji archeologicznej

RUCHENNA

osada, późne średniowiecze, objęta strefą „OW” obserwacji archeologicznej.

Określono również granice ochrony konserwatorskiej:

1. Założenia rezydencjonalne (Leśnica, Powiercie, Wrząca Wielka) – podlegają ochronie w granicach założeń oraz ich najbliższym otoczeniu, 50-100 m wokół granic, zależnie od możliwości. Należy uwzględnić znaczenie widoku na zabytek.

2. Zespół sakralny (Wrząca Wielka) – podobnie jak założenia rezydencjonalne. Ochronie podlega zespół oraz jego otoczenie. Ważna rola widoku na zabytek.

3. Archeologia - wartościowe relikty archeologiczne gminy ujęte zostały w strefy „OW” obserwacji archeologicznej. Relikty podlegają ochronie w obrębie granic stref „OW”.

4. Cmentarze (Kaczyniec, Wrząca Wielka) – ochrona obowiązuje w granicach cmentarza oraz w jego najbliższym otoczeniu. Dla cmentarza czynnego (Wrząca Wielka) szerokość zewnętrznej strefy ochronnej równa jest szerokości strefy ochrony sanitarnej, dodatkowo ochroną należy objąć aleję jesionową prowadzącą od cmentarza do wsi. Dla cmentarza zamkniętego zewnętrzna strefa ochronna wynosi 20 m wokół granic, a ponadto obejmuje dawną drogę dojazdową (obecnie zarośniętą samosiewami drzew i krzewów).

5. Pojedyncze obiekty zabytkowe (użyteczności publicznej, mieszkalne, gospodarcze, przemysłowe i kapliczki) – ochrona obejmuje obiekt wraz z jego najbliższym otoczeniem.

W rozdz. II „Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów”, w punkcie 3 „Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów” przedstawiono zasady kształtowania nowej zabudowy, które powinny uwzględniać:

- a) ochronę istniejących układów ruralistycznych oraz zespołów sakralnych i dworsko - parkowych,
- b) ochronę zabytkowych obiektów oraz innych elementów architektury wiejskiej, np. przydrożnych kapliczek, krzyży, alei drzew,
- c) zachowanie ciągłości różnorodności form dziedzictwa wiejskiego, szczególnie charakterystycznych detali architektonicznych, takich jak gzymsy, okapy, podcienie, formy dachów,
- d) przekształcenie istniejącej zabudowy, najczęściej ulicówki w zwarte układy, poprzez zabudowę plombową oraz praktykę powiększania tych terenów na głębokość większą niż 50 – 70 m od głównych tras komunikacyjnych,
- e) porządkowanie przestrzeni publicznych: placów, parków, zieleńców, boisk i tworzenie miejsc integracji społecznej,
- f) elementy kompozycji urbanistycznej: dominanty przestrzenne, osie widokowe, sylwety, charakterystyczne formy terenowe, zieleń urządzoną, przydrożną i śródpolną.

W rozdz. II. „Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów” w punkcie 5. przedstawiono zasady ochrony konserwatorskiej:

1) Założenia rezydencjonalne i sakralne

W obrębie stref ochrony konserwatorskiej obowiązuje:

- a) historyczna parcelacja (zgodnie z zasadą niepodzielności zespołów),
- b) zachowanie zabytkowej zabudowy,
- c) zachowanie zabytkowej zieleni,
- d) podporządkowanie nowych obiektów układowi zabytkowemu w zakresie lokalizacji, skali i formy architektonicznej,
- e) użytkowanie nie kolidujące z historyczną funkcją obiektu. Park dworski we Wrzącej Wielkiej wymaga rewaloryzacji.

2) Archeologia

W obrębie stref „OW” obserwacji archeologicznej, działalność inwestycyjna może być prowadzona wyłącznie pod nadzorem konserwatorskim.

3) Cmentarze

W granicach cmentarza obowiązuje zachowanie:

- a) historycznej parcelacji,
- b) historycznego rozplanowania,
- c) zabytkowej sztuki sepulkralnej i ogrodzenia,
- d) zabytkowej zieleni.

Postuluje się wyłączenie spod zabudowy zewnętrznych stref ochronnych cmentarzy. Nieczynny cmentarz ewangelicki wymaga rewaloryzacji. Ewentualna zmiana sposobu użytkowania tego terenu wymaga zgody właściciela, tj. kościoła ewangelicko

- augsburskiego.

4) Pojedyncze obiekty budowlane

Postuluje się zachowanie zabytkowej formy architektonicznej oraz podporządkowanie niezbędnych zmian budynkowi istniejącemu w zakresie skali i formy.

5) Wszelkie zmiany planowane w obiektach i na obszarach objętych ochroną konserwatorską oraz w ich najbliższym otoczeniu (m.in. prace budowlane, pielęgnacja zieleni, prace ziemne, zmiany sposobu użytkowania, podziały geodezyjne) wymagają:

- a) pozwolenia Kierownika Delegatury Urzędu Ochrony Zabytków w Koninie, działającego z upoważnienia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu – w odniesieniu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- b) uzgodnienia Kierownika Delegatury Urzędu Ochrony Zabytków w Koninie – w odniesieniu do pozostałych obiektów.

4.5. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Gmina Koło nie posiada gminnego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego. Miejscowe plany dla fragmentów miejscowości, sporządzane głównie na wnioski właścicieli gruntów, obejmują w większości obszary zlokalizowane poza strefami ochrony konserwatorskiej. Tylko jeden z dokumentów, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla wybranych terenów na obszarze gminy Koło: Kiełczew Smużny IV, Ochle, Powiercie, Leśnica, Ruchenna, Skobielice, Dzierawy, Wandynów, Wrząca Wielka, Lubiny, Przybyłów w §7. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, zawiera zapisy zapewniające ochronę dziedzictwa archeologicznego:

1. Dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego w planie ustala się strefy ochrony stanowisk archeologicznych, których obszary przedstawiono na rysunku planu.

2. Przedmiotem ochrony w strefie ochrony stanowisk archeologicznych są znajdujące się w niej zabytki archeologiczne:

- a) pradziejowe, średniowieczne i nowożytne nawastrawienia kulturowe w strefie ochrony,
- b) zewidencjonowane stanowiska archeologiczne.

3. W strefie tej obowiązują następujące ustalenia: opiniowanie i uzgadnianie z Urzędem Ochrony Zabytków przed uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę wszelkich prac ziemnych związanych z zagospodarowaniem i zabudowaniem terenu celem ustalenia obowiązującego inwestora zakresu badań archeologicznych.

Ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wynikają z zapisów zawartych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i są każdorazowo uzgadniane z kierownikiem Delegatury Wojewódz-

kiego Urzędu Ochrony Zabytków w Koninie.

Inwestycje na terenie gminy Koło wykonywane są na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, które każdorazowo uzgadniane są z urzędem konserwatorskim.

4.6. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

W czasach wielkich przekształceń środowiska, związanych przede wszystkim z urbanizacją i przemysłowieniem, ogromne znaczenie ma zachowanie w niezmiennym stanie terenów mało jeszcze zdegradowanych, gdzie przyroda zachowała wiele z naturalnego uroku.

Gmina Koło położona jest w obrębie Doliny Środkowej Warty. Jest to obszar specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000, wytypowany do Europejskiej Sieci Ekologicznej jako obszar specjalnej ochrony ptaków i siedlisk (Dz.U. Nr 229, poz. 2313 z 21 października 2004 r.). Oprócz sieci NATURA 2000 na terenie tym funkcjonuje krajowa sieć ekologiczna ECONET - Polska, utworzona w ramach europejskiego programu międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody. Dolina Warty została uznana za element wiążący ekologicznie wyróżniające się obszary o zróżnicowanych walorach przyrodniczo - krajobrazowych. W gminie Koło ochronie podlegają tereny sołectw: Borki, Dzierawy, Lubiny, Ochle, Skobielice i Przybyłów. Należy tutaj prowadzić taką gospodarkę, aby rola korytarza ekologicznego została spełniona.

W wyniku wielowiekowej działalności człowieka, środowisko przyrodnicze gminy zostało w znacznym stopniu zmienione. Obecnie dominującym elementem w krajobrazie są tereny otwarte, głównie pola uprawne. O ich pierwotnym charakterze można domyślać się na podstawie składu zadrzewień śródpolnych, charakterystycznych dla żyznych lasów grądowych. W dolinie Warty dominowały siedliska łągowo-wierzbowych i topolowych. Obecnie pozostałością po lasach są pojedyncze drzewa i kępy wierzby i topole oraz zarośla, budowane głównie przez wierzby i topole porastające brzeg rzeki lub rozrzucone wśród łąk. Obecnie większość tych obszarów zajmują tereny otwarte, głównie łąki i wilgotne pastwiska.

Do obszarów szczególnej ochrony ekologicznej należy zaliczyć doliny rzeczne, tereny łąk i pastwisk położonych w dnach dolin rzecznych, wskazanych do ochrony przed zmianą użytkowania. Postulowane jest utworzenie dwóch rezerwatów przyrody: rezerwat Błonie (wspólnie z gminą Kościelec), obejmujący tereny położone w widłach Warty i Kiełbaski o powierzchni ok. 650 ha. Charakterystyczną cechą tych terenów są rozległe łąki i pastwiska w znacznym stopniu zalewane oraz międzywale poprzecinane torfiankami i porośnięte wierzbami. Celem ochrony jest zabezpieczenie przed degradacją łągowisk awifauny łąkowo - torfowej. W szczególności

na ochronę zasługują, ginące już w Europie, ptaki siewkowate, mewy, rybitwy.

Drugim planowanym jest rezerwat Dobrów (wspólnie z gminami Kościelec, Dąbie, Brudzew) zajmujący powierzchnię ok. 450 ha, obejmujący dolinę Warty w okolicach ujścia Neru z wyspami o charakterze zalewowych pastwisk gęsi. Gniazduje tutaj wiele gatunków ptaków charakterystycznych dla pastwisk i łąk nadrzecznych, np. żurawie, łabędź niemy, błotniak łąkowy i wiele innych.

Występujące kompleksy łąk i torfowisk z cennymi gatunkami flory i fauny, wskazane są do urządzenia parku dydaktycznego bądź ścieżek edukacyjnych. Warto również zwrócić uwagę na walory krajobrazowe gminy. Przestrzenie otwarte i dalekie widoki, drzewa przydrożne oraz zieleń przydomowa, stanowią niebanalne tło dla współczesnego zagospodarowania terenu.

Korzystne warunki geograficzne, biotyczne i krajobrazowe gminy zostały zauważone przez turystów indywidualnych, co zaowocowało rozwojem agroturystyki w gminie.

Na terenie gminy Koło indywidualną ochroną poprzez wpis do rejestru pomników przyrody objęte są następujące obiekty:

- 1) dąb szypułkowy o obw. 530 cm i wys. 20 m w miejscowości Ochle,
- 2) dąb szypułkowy o obw. 500 cm i wys. 20 m w miejscowości Powiercie
- 3) lipa drobnolistna o obw. 310 cm i wys. 25 m w miejscowości Mikołajówek

Zagadnienia związane z ochroną wartości przyrodniczych, krajoznawczych i kulturowych zostały ujęte w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Koło”, opracowanym w 2004 r., gdzie wprowadzono zapis o nie naruszaniu podstawowych procesów funkcjonowania przyrody, potrzebie zalesiania terenów i stałego chronienia w/w zagadnień.

5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz inne określone przez gminę)

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- 2) uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajoobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajoobrazu kulturowego,
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków fi-

nansowych na opiekę nad zabytkami,

- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystywaniem tych zabytków,
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

6. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

6.1. Gminna ewidencja zabytków

6.1.1. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków nieruchomych

Przepisy art. 22 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakładają na wójta gminy obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków. Dla gminy Koło wykonano w 2009 r. gminną ewidencję zabytków nieruchomych (znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków) wpisanych i nie wpisanych do rejestru zabytków. Tworzy ją zbiór kart adresowych zawierających podstawowe dane o obiekcie, m.in. położenie, czas powstania, materiał, właściciel, stan zachowania obiektu oraz fotografie. W gminnej ewidencji znajduje się obecnie 65 obiektów zabytkowych. Egzemplarz ewidencji zabytków nieruchomych przekazany zostanie Delegaturze Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Koninie. Będzie ona systematycznie uzupełniana i weryfikowana.

6.1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych

I. Zgodnie z pismem przekazany przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wykonana zostanie w 2009 r. gminna ewidencja zabytków archeologicznych, obejmująca karty stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i przeznaczonych do wpisu do rejestru oraz karty zespołów stanowisk archeologicznych. Baza informacji o tych stanowiskach będzie systematycznie aktualizowana, zgodnie z informacjami przekazywanymi przez WUOZ w Poznaniu, Delegatura w Koninie

II. Uzupełnianie i weryfikowanie istniejącej ewidencji zabytków archeologicznych poprzez włączanie informacji o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, oraz na podstawie uzyskiwanych wyników badań weryfikacyjnych AZP, zgodnie z informacjami przekazywanymi przez WUOZ w Poznaniu, Delegatura w Koninie.

III. Sporządzenie elektronicznej systematycznie aktualizowanej bazy informacji o stanowiskach archeologicznych wytypowanych przez WUOZ w Poznaniu do wpisania do rejestru zabytków, w celu uwzględnienia ich w dokumentach planistycznych i inwestycyjnych gminy

6.1.3. Inwentaryzacja obiektów tzw. małej architektury

Rozpoznanie terenowe i wykonanie inwentaryzacji w postaci kart ewidencyjnych obiektów tzw. małej architektury (kapliczki, krzyże przydrożne). Pomoc przy sporządzaniu wniosków przez właścicieli o wpisanie najcenniejszych obiektów do rejestru zabytków.

6.2. Sporządzenie wykazu obszarów ruralistycznych, zespołów i obiektów nieruchomych, stanowisk archeologicznych typowanych do rejestru zabytków z terenu gminy w celu uwzględnienia ich w dokumentach planistycznych i inwestycyjnych gminy

Współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków Delegaturą w Koninie w sprawie wpisania do rejestru zabytków obiektów nie ujętych jeszcze w rejestrze, a reprezentujących duże walory historyczne i architektoniczne. Obiekty proponowane do wpisania do rejestru zabytków:

- Powiercie – zespół pałacowo - parkowy
- Wrząca Wielka – kościół par. p.w. św. Jakuba
- Wrząca Wielka – plebania

6.3. Edukacja i promocja w zakresie ochrony zabytków

- włączenie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez gminę,
- organizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych, prezentacja najcenniejszych obiektów zabytkowych i ich historii,
- publikacja folderu prezentującego najważniejsze obiekty zabytkowe na terenie gminy oraz założenie strony internetowej związanej z tą problematyką,
- udostępnienie gminnej ewidencji zabytków oraz „Programu opieki nad zabytkami Gminy Koło „ na stronie internetowej Urzędu Gminy w Kole,
- uwzględnienie obiektów zabytkowych przy wyznaczaniu nowych tras turystycznych i ścieżek dydaktycznych,
- ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania.

6.4. Działania zmierzające do poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego

- informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków,
- merytoryczna pomoc właścicielom obiektów zabytkowych w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na odnowę zabytków,
- aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych,
- określenie zasad i możliwości udzielania pomocy finansowej właścicielom remontującym

obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków (dotacje) oraz rozważenie możliwości wprowadzenia ulg podatkowych dla właścicieli obiektów figurujących w gminnej ewidencji zabytków, warunkowane podjęciem działań zmierzających do ich zabezpieczenia i konserwacji,

6.5. Określenie zasobów zabytkowych, które można wykorzystać dla tworzenia np. tras turystycznych, ścieżek dydaktycznych itp. Przez gminę przebiega Nadwarciański Szlak Rowerowy prowadzący wzdłuż Warty z Poznania przez Koło do Jeziorska. Na terenie gminy Koło utworzono także trasy rowerowe: z Kolonii Powiercie przez Powiercie i Skobielice do Przybyłowa, z Dzieraw do Ochli oraz ze wsi Chojny przez Ruchenną, Czołowo i Dąbrowę do Kaczyńca. Wiodą one przez najciekawsze pod względem przyrodniczym i krajobrazowym tereny gminy. Na szlakach tych znajdują się również najcenniejsze obiekty zabytkowe wymienione w poprzednich rozdziałach.

Gmina Koło obszarowo pierścieniem okala miasto Koło. Ma to ogromne znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania tak gospodarki, jak i wszelkich przejawów społecznej aktywności mieszkańców gminy. Związki te tworzą symbiozę z urbanistycznym organizmem miejskim, trwałość której stanowi miernik skuteczności tego swoistego społecznego kolażu.

Na terenie gminy w latach 2010 - 2015, w porozumieniu z Polskim Towarzystwem Turystyczno – Krajoznawczym przewiduje się utworzenie szlaków pieszych oraz punktów dydaktycznych uwzględniających miejscowości, w których znajdują się obiekty zabytkowe i przyrodnicze.

6.6. Określenie sposobu realizacji poszczególnych celów gminnego programu opieki nad zabytkami

Z obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy żaden nie jest własnością samorządu. W związku z tym Gmina nie ma możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad nimi. Natomiast działania pośrednie, wynikające z ustawy o ochronie zabytków oraz polityki prowadzonej przez Gminę sprowadzają się do:

- promowania najcenniejszych zabytków z terenu gminy,
- uwzględniania dziedzictwa kulturowego przy sporządzaniu dokumentów planistycznych,
- wspierania poczynań właścicieli obiektów zabytkowych przy działaniach związanych z ich właściwym użytkowaniem i utrzymaniem,
- kształtowania społecznej potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego (społeczni opiekunowie zabytków),
- edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez:
 - prowadzenie i doskonalenie edukacji na rzecz ochrony zabytków na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych, ze szczególnym

uwzględnieniem tradycji lokalnych,

- popularyzację wszelkiego rodzaju konkursów promujących wiedzę z zakresu szeroko pojętego dziedzictwa kulturowego.

7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty związane z obiektami zabytkowymi, w tym również na mieszkańców gminy w celu wywołania w nich pożądaných zachowań prowadzących do realizacji zamierzonych celów. Zakłada się, że w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Koło wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, społeczne, koordynacji i kontroli.

1. Instrumenty prawne:

- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- dokumenty wydane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych,
- uchwały Rady Gminy (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zwolnienia i ulgi dla właścicieli obiektów zabytkowych).

2. Instrumenty finansowe:

- środki własne zatwierdzone uchwałą Rady Gminy,
- dotacje,
- subwencje,
- dofinansowania.

3. Instrumenty społeczne:

- uzyskanie poparcia lokalnej społeczności dla programu poprzez sprawną komunikację,
- edukacja i tworzenie świadomości potrzeby istnienia i ochrony dziedzictwa kulturowego w lokalnej społeczności,
- współpraca z organizacjami społecznymi.

4. Koordynacja i kontrola

- gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania obiektów, prowadzonych pracach remontowych i konserwatorskich,
- utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy w Kole zespołu koordynującego realizację poszczególnych zadań wynikających z ustaleń programu opieki nad zabytkami. W skład zespołu wejdą:

1. Monika Okupna
2. Jarosław Felczyński
3. Bogumił Simiński

- wewnętrzne okresowe sprawozdania z realizacji niniejszego programu.

8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt gminy zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to przedstawiane jest Radzie Gminy. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez radę gminy.

Do wykonania powyższego zadania utworzono zespół koordynujący monitorujący niniejszy program poprzez:

- a) analizę i ocenę przebiegu realizacji,
- b) analizę i ocenę stopnia uzyskanych efektów.

9. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami Ustawowy obowiązek utrzymania zabytku we właściwym stanie, co wiąże się m.in. z prowadzeniem i finansowaniem przy nim prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych spoczywa na jego posiadaczu, który dysponuje tytułem prawnym do zabytku wynikającym z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu. W przypadku jednostki samorządu terytorialnego, prowadzenie i finansowanie wspomnianych robót jest jej zadaniem własnym.

Wszystkie podmioty zobowiązane do finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków mogą ubiegać się o ich dofinansowanie ze środków m.in.:

I. Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Zasady finansowania opieki nad zabytkami określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami, art. 71-83. Szczegółowe uregulowania w tym zakresie zawiera Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. Nr 112, poz. 940).

Program operacyjny DZIEDZICTWO KULTUROWE realizowany jest w ramach 5 priorytetów:

1. Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych
2. Rozwój instytucji muzealnych
3. Ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju
4. Ochrona zabytków archeologicznych
5. Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego

Witryna internetowa: <http://www.mkidn.gov.pl>

II. Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu

Ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest Wojewoda Wielko-

polski. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art. 74 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Witryna internetowa: <http://www.wosoz.bip-i.pl/public>

III. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Departament Kultury

W ramach otwartego konkursu ofert na zadania publiczne Województwa Wielkopolskiego w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego – ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Witryna internetowa: <http://www.bip.umww.pl>

IV. Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Witryna internetowa: <http://www.minrol.gov.pl>

V. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Administracji Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Wydział Funduszu Kościelnego

Dotacje udzielane na remonty i konserwację obiektów sakralnych w zakresie wykonywania podstawowych prac zabezpieczających obiekt (bez wystroju i wyposażenia).

Witryna internetowa: <http://www.mswia.gov.pl>

V. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Na zadania związane z ochroną i kształtowaniem przyrody.

Witryna internetowa: <http://www.wfosgw.poznan.pl>

Działania o charakterze strategicznym i ponadregionalnym mogą liczyć na finansowanie z Funduszy Unii Europejskiej, m.in.

- 1) Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), którego działalność koncentruje się na różnych dziedzinach, m.in. rozwój turystyki oraz inwestycje w dziedzinie kultury.
- 2) Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013, który zgodnie z projektem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 (NSRO) stanowi jeden z programów operacyjnych przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W ramach programu realizowanych będzie 17 osi priorytetowych, m.in. 12 – kultura i dziedzictwo kulturowe.

Wymienione źródła finansowania są wskazówką dla właścicieli obiektów zabytkowych. Szczegółowe informacje dotyczące rodzaju finansowanych zadań, uprawnionych wnioskodawców, trybu składania

wniosków, kryteriów oceny i warunków rozliczenia można znaleźć na stronach internetowych instytucji udzielających pomocy finansowej.

3634

UCHWAŁA Nr XXIX/288/09 RADY MIEJSKIEJ TURKU

22 października 2009 r.

w sprawie określenia stawek podatku od nieruchomości na 2010 r.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 8 i art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Dz.U. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Dz.U. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Dz.U. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Dz.U. Nr 172 poz. 1441, Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Dz.U. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Dz.U. Nr 48, poz. 327, Dz.U. Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Dz.U. Nr 180, poz. 1111, Dz.U. Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241), art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2007 r. Nr 68, poz. 449, z 2009 r. Dz.U. Nr 31, poz. 206, Nr 157, poz. 1241), art. 5 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2006 r. Nr 121, poz. 844, Nr 220, poz. 1601, Nr 225, poz. 1635, Nr 245, poz. 1775, Nr 249, poz. 1828, Nr 251, poz. 1847, z 2008 r. Dz.U. Nr 93, poz. 585, Nr 116, poz. 730, Nr 223, poz. 1463, z 2009 r. Dz.U. Nr 56, poz. 458), oraz obwieszczenia Ministra Finansów z dnia 3 sierpnia 2009 r. w sprawie górnych granic stawek kwotowych podatków i opłat lokalnych w 2010 r. (M.P. Nr 52, poz. 742), RADA MIEJSKA TURKU uchwala, co następuje:

§1. Określa się następujące stawki podatku od nieruchomości na rok podatkowy 2010:

1) od gruntów:

- a) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków - 0,70 zł od 1 m kw. powierzchni,
- b) pod jeziorami, zajętych na zbiorniki wodne restrykcyjne lub elektrowni wodnych - 3,54 zł od 1 ha powierzchni,

- c) pozostałych, w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego - 0,28 zł od 1 m kw. powierzchni;
- 2) od budynków lub ich części:
 - a) mieszkalnych - 0,56 zł od 1 m kw. powierzchni użytkowej,
 - b) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz od budynków mieszkalnych lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej, - 20,50 zł od 1 m kw. powierzchni użytkowej,
 - c) zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym - 8,75 zł od 1 m kw. powierzchni użytkowej,
 - d) zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych - 3,74 zł od 1 m kw. powierzchni użytkowej,
 - e) pozostałych, w tym zajętych na prowadzenie odpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego - 6,20 zł od 1 m kw. powierzchni użytkowej;
- 3) od budowli - 2% ich wartości określonej na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i ust. 3-7 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Turku.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 01 stycznia 2010 roku i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący
Rady Miejskiej Turku
(-) *Lech Zielony*